

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کارآمدی
فعالیت های مکمل و فوق برنامه
بر یادگیری

مؤلف: رمضان کریمی

۱۳۸۸

سرشناسه: کرمی، رمضان

عنوان: کارآمدی فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه بر یادگیری

نام پدیدآور: مؤلف رمضان کرمی

مشخصات نشر، فروست: تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان شماره‌ی ۲۱۳

چاپ اول ۱۳۸۸ شابک: 978-964-451-234-6 وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: ص. ع. به انگلیسی Ramazan Karami. The Pilosophical and

educational nature of extra curricular and supplementary activities

مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص.: جدول. یادداشت: واژه نامه. کتابنامه: ص. ۱۱۹-۱۲۰

موضوع: شاگردان -- فعالیت‌های فوق برنامه. آموزش و پرورش -- مشارکت والدین.

موضوع: آموزش و پرورش -- فعالیت‌های فوق برنامه. شناسه افزوده: سازمان مرکزی

انجمن اولیا و مربیان رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۷/۴۲۴/۳۶۰۵ LB

رده‌بندی دیویی: ۳۷۱/۸۹ شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۱۵۸۸۴۴۳

انتشارات
انجمن اولیا و مربیان

شماره‌ی انتشار: ۲۱۳

کارآمدی فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه بر یادگیری

مؤلف: رمضان کرمی

آماده‌سازی: مدیریت آموزش، تحقیقات و تألیفات (گروه تحقیقات و تألیفات)

حروف چینی: نقش قلم

ویراستار: حمیرا ربیعی

امور چاپ و توزیع: مدیریت اداری و مالی

چاپ اول: تابستان ۱۳۸۸-۲۰۰۰ جلد شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۵۱-۲۳۴-۶

طراح جلد: محمد حسن معماری چاپ و صحافی: آراین قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

کلیه حقوق محفوظ است

تهران- خیابان انقلاب اسلامی، خیابان برادران شهید مظفر (صبای شمالی) - پلاک ۳۶

ساختمان شماره ۵ وزارت آموزش و پرورش - سازمان مرکزی انجمن اولیا و مربیان

تلفن ۶۶۴۸۰۴۹۱-۹

نمایر ۶۶۴۶۹۰۳۸

فروشگاه مرکزی: خیابان قدس، ابتدای خیابان طالقانی، شماره ۱۱۹

تلفن ۸۸۹۵۸۱۷۹

نمایر ۸۸۹۵۸۱۹۰

E-mail: olia@post.ir WebSite: Payvand.medu.ir

سخن ناشر	۶
----------------	---

مقدمه	۷
-------------	---

فصل اول

نگاهی به تاریخچه‌ی فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه	۹
---	---

اهمیت و ضرورت فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه	۱۲
--	----

اهداف فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه	۱۵
--	----

تعاریف فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه	۱۵
---	----

فصل دوم

ماهیت فلسفی فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه	۱۷
--	----

فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه از دیدگاه فلاسفه تعلیم و تربیت	۲۱
---	----

دیدگاه ویلیام جیمز	۲۱
--------------------------	----

دیدگاه اسپنسر	۲۳
---------------------	----

دیدگاه ادوارد کلاپارد	۲۳
-----------------------------	----

دیدگاه ژان ژاک روسو	۲۴
---------------------------	----

دیدگاه کمینوس	۲۴
---------------------	----

دیدگاه هربارت	۲۵
---------------------	----

دیدگاه جان دیویی	۲۶
------------------------	----

فصل سوم

فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه مبتنی بر اصول یادگیری	۲۷
--	----

اصل آمادگی	۲۷
------------------	----

اصل تأثیر تجربیات قبلی در فراگرفتن مطالب تازه	۲۸
---	----

اصل فعالیت	۲۹
------------------	----

اصل توجه به رغبت ، هدف و کوشش شاگردان	۳۰
---	----

اصل انتقال در یادگیری	۳۱
-----------------------------	----

۳۲ اصل مربوط به روابط اجزا و کل

۳۳ اصل فهم در یادگیری

فصل چهارم

۳۵ تأثیر فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه بر اختلالات یادگیری

۳۹ تأثیر فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه بر یادگیری پایدار

۴۱ چهار محور یادگیری از دیدگاه سازمان یونسکو

فصل پنجم

۴۵ نقش فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه بر رشد شخصیت

۴۸ فعالیت‌ها و رشد عاطفی

۵۰ فعالیت‌ها و رشد اجتماعی

۵۲ فعالیت‌ها و رشد فیزیکی

۵۳ فعالیت‌ها و رشد عقلانی

فصل ششم

۵۵ فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه و تأثیر آن بر رشد خلاقیت

۵۹ عواملی که باعث رشد خلاقیت در کودکان و نوجوانان می‌شود

۶۰ فعالیت‌ها و تفکر فراشناختی

فصل هفتم

۶۳ نقش مشارکت اولیا و مربیان در فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه

۶۳ اهمیت و ضرورت مشارکت مربیان

۶۴ مهارت‌های مورد نیاز مربیان برای شرکت در فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه

۶۶ اهمیت و ضرورت مشارکت اولیا

۶۷ نتایج مشارکت اولیا در فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه

۶۹ نحوه‌ی مشارکت اولیا در فعالیت‌های مکمل

۶۹ نحوه‌ی مشارکت اولیا در فعالیت‌های فوق‌برنامه

فصل هشتم

۷۱ مراحل طراحی فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه

۷۱ تشخیص و تعیین نیازها

۷۳ مشخص کردن سطوح حیطه‌های یادگیری

۷۴	 تعیین اهداف
۷۴	 تعیین فعالیت‌های مربوط به محتوا
۷۵	 شیوه‌های اجرای فعالیت
۷۶	 شیوه‌های ارزش‌یابی
۷۹	 مصادیق مربوط به دوره‌ی ابتدایی
۸۴	 مصادیق مربوط به دوره‌ی راهنمایی
۸۹	 روش‌های پیش‌نهادی
۹۰	 نمونه جداول سیاهه‌ی رفتار، مقیاس درجه‌بندی رفتار، پوشه‌ی کار
۹۱	 نمونه جدول، جمع‌بندی مرحله‌ی ارزش‌یابی از فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه

فصل نهم

۹۳	 تأثیر فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه در توسعه و تقویت مهارت‌های زندگی
۹۳	 تعریف مهارت‌های زندگی
۹۴	 اصول مهارت‌های زندگی
۹۵	 پرورش تفکر خلاق
۹۹	 پرورش تفکر حل مسئله
۱۰۲	 پرورش تفکر انتقادی
۱۰۳	 پرورش قوه‌ی تصمیم‌گیری
۱۰۴	 تقویت و پرورش نحوه‌ی برقراری ارتباط مؤثر و بین‌فردی
۱۰۵	 پرورش آگاهی از خود
۱۰۶	 پرورش روحیه‌ی همدلی و همدردی با دیگران
۱۰۷	 اصلاح محیط زیست فیزیکی و اجتماعی
۱۰۸	 پرورش روحیه‌ی مناسب برای برخورد با هیجان‌ها
۱۰۹	 کمک به کودکان و نوجوانان برای برخورد با فشارهای عصبی

فصل دهم

۱۱۳	 نتیجه‌گیری
۱۱۵	 توصیه‌های تربیتی
۱۱۹	 منابع فارسی
۱۲۰	 منابع انگلیسی
۱۲۱	 واژه‌نامه

در عصر حاضر، توجه به فعالیت‌هایی که دانش‌آموزان در خارج از ساعات رسمی آموزش مدارس خود انجام می‌دهند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. کودک، نوجوان یا جوانی که در طول یک سال تحصیلی برای فراگیری دروس از پیش تعیین شده و در ساعات مشخص با یک یا چند معلم سروکار دارد، در بسیاری از موضوع‌ها به صورت نظری و در بخش‌های اندکی از حجم برنامه‌های درسی، به صورت عملی و کارگاهی آموزش خواهد دید.

این آموزش‌ها در مقایسه با آنچه دانش‌آموزان در مواجهه با فعالیت‌های فوق‌برنامه که در چارچوب برنامه‌های آموزش و پرورش تعریف می‌شود، و یا آن دسته از اموری که به صورت آزاد انتخاب می‌کنند، از نظر میزان تأثیرگذاری متفاوت است. اما، به طور کلی فعالیت‌های فوق‌برنامه نقش بسیار مؤثری در میزان یادگیری دانش‌آموزان و ماندگاری اثرات آن دارد.

درک بهتر مفاهیم آموزشی، اخلاقی، دینی، مهارتی، علمی، فرهنگی، اجتماعی و ... تأثیرگذاری بر رفتار و اخلاق دانش‌آموزان، افزایش سرعت یادگیری، آشنا شدن با مشکلات و نحوه مقابله با آنها، تقویت روحیه خودباوری و هویت دینی و ملی، ایجاد و تقویت

حس نوع دوستی، تعاون و همکاری، درک بهتر موهبت‌های الهی، افزایش روحیه مسئولیت‌پذیری، تقویت اعتماد به نفس و نظم‌پذیری، کسب مهارت و... مهم‌ترین نتایجی است که دانش‌آموزان در فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه به دست خواهند آورد که همگی حاکی از کارآمدی این گونه فعالیت‌ها در نظام تعلیم و تربیت است.

در این کتاب، مؤلف محترم ضمن پرداختن به فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه و همچنین ضرورت تعامل اولیا و مربیان در این مسئله، تلاش نموده تا میزان کارایی این فعالیت‌ها و تأثیر آنها در شناسایی، شکوفایی و رشد و پرورش استعدادهای دانش‌آموزان را تدوین نماید.

انتشارات انجمن اولیا و مربیان

« اگر دانش آموزی برای رسیدن به حقیقت سه روز وقت صرف کند بهتر از آن است که معلم به مدت پانزده دقیقه برای او توضیح دهد » (ژان پیاژه).
امروزه باید به این نکته توجه نمود که فعالیت‌های خارج از مدرسه توسط شاگردان با راهنمایی مربی دارای اهمیت فراوان است و باعث غنی شدن برنامه‌ی درسی و پایداری در یادگیری می‌شود.

یادگیری طوطی‌وار و حفظ مطالب از طریق پرکردن ذهن کودکان از معلومات، کاری بیهوده بوده و امروزه جایگاهی در تعلیم و تربیت دنیا ندارد.
بنابراین برای بهبود یادگیری توجه به فعالیت‌های عملی خارج از مدرسه بسیار منطقی و مفید به نظر می‌رسد. دانش‌آموزان آن‌چه را که خود می‌بینند و لمس می‌کنند و مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهند از آن‌چه که برای آن‌ها توضیح می‌دهند بهتر می‌فهمند؛ پس این زمینه را برای آن‌ها باید فراهم نمود تا در غنی‌سازی برنامه درسی و یادگیری پایدار گام مؤثری برداشته شود.

ترغیب شاگردان برای انجام فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین راه‌های غنی‌سازی یادگیری مطالب و مسائلی است که شاگردان با آن‌ها برخورد می‌کنند. کودکان آن‌چه که در مدرسه یاد می‌گیرند، باید در برخورد با مشکلات بیرون از مدرسه به کار ببرند و آن مشکل را از سرراه بردارند. نکات مهمی که در فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه مورد توجه است، شامل توجه به نیازها، علائق شاگردان، و حل مسائل و مشکلات جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند و همچنین رشد تفکر فراشناختی و رشد خلاقیت، شخصیت و مهارت‌های زندگی در آن‌ها می‌باشد.